

Christian 5. s matrikel 1688

Før man går i gang med matriklen, skal man gøre sig klart at amtsinddelingen før 1793 var anderledes end den vi normalt bruger. Amtsinddelingen 1662-1793 kan ses her:

[https://da.wikipedia.org/wiki/Danmarks_amter_\(1662-1793\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Danmarks_amter_(1662-1793))

Matriklen bestod af tre dele.

Markbog: Opmålings og boniteringsprotokol. Målene er sjællandske alen. Hvert areal blev opmålt som en trapez. Trapezens bonitet blev ligeledes vurderet. Denne bog er meget omfattende idet hver lille del af en matrikel blev minutiøst opmålt, og dets bonitet vurderet. Der var 6 bonitetsklasser bedst, god, middel, skarp, ond og allerværst. 1 td. hartkorn svarede til 2. tdr. god jord, og til 16 tdr. allerværst jord. Herudover blev mulighederne for høslet og kreaturhold vurderet.

Modelbog: Protokol hvor de detaljerede oplysninger fra Markbogen blev samlet for den enkelt ejendom, og der blev foretaget en omregning til hartkorn. Høslet og kreaturhold vurderingerne blev også omregnet til hartkorn. Til sammenligning blev anført hartkornet fra 1664-matriklen.

Matrikelprotokol: Den afsluttende protokol som giver det store overblik, idet kun de opsummerede hartkorn tal er angivet. For Jylland er hartkorn ansættelsen 1/16 større end i Modelbogen. Dette skyldes at man helt arbitrært forhøjede ansættelserne i Jylland med 1/16. Denne protokol blev brugt til skatteudskrivning.

Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie har udgivet værket "Kilder til dansk forvaltningshistorie", bestående af 5 bind. I bind 2 "På embeds vegne" gennemgår Karl-Erik Frandsen brugen af jordebøger og matrikler, herunder matriklen af 1688. Han anvender Aendrup Bye, Skads sogn, Riberhus amt som eksempel (side 83). Nu da matriklen er kommet på arkivalier online vil vi forsøge at genfinde Aendrup Bye.

Indgangsnøglen er bogen "SPECIALREGISTRATURER Matriklerne 1664 og 1688". Bogen findes på Arkivalier Online som billeder af de enkelte sider. Den er derfor ikke søgbar. I stedet bør man hente bogen som pdf-fil fra bibliotek.dis-danmark.dk : <https://dis-danmark.dk/bibliotek/900058.pdf>

Vi skal finde Skads sogn, som i 1688 blev kaldt Skast, og lå i Skast Herred. Vi søger efter Skast i pdf-filen indtil vi når ned i afsnittet Alfabetisk register over markbøger, modelbøger og matrikelbøger. Sognet skal være Skast i Skats Herred. det finder vi på side 141:

Sogn	Herred	Markbog	Modelbog	Matrikel
Skast	Skast	742	1745 fol. 127-134	1818

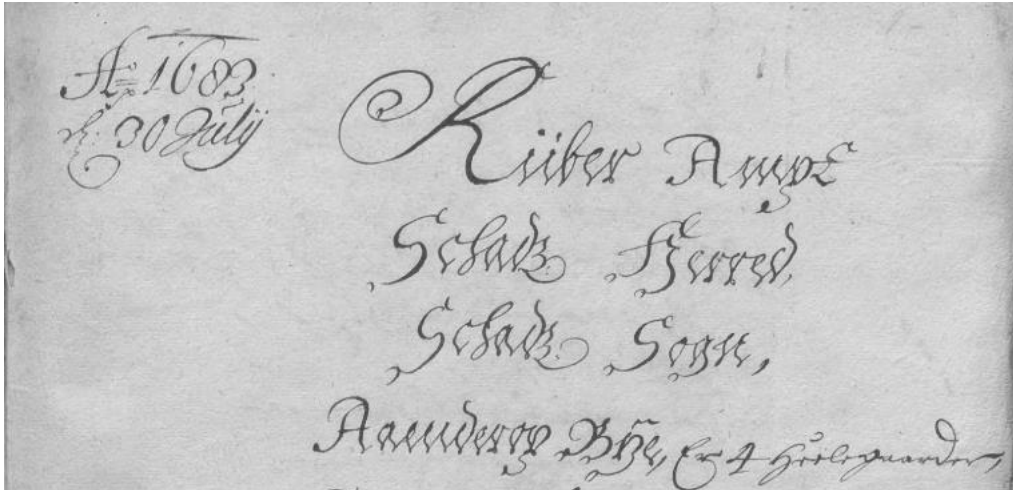
Markbogen findes således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger

Christian 5.s matrikel. Markbøger samt eng-, skov- og græsningstaksationer (1681 - 1683)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 742 - 743	Skast, Skast sogn, Ribe, Riberhus Amt

Der er ingen indholdsfortegnelse, så vi bladrer gennem dokumentet.

På opslag 95 finder vi:

Riiber Ampt, Schads Herred, Schadz Sogn, Aaenderup Bye

Er 4 Heelgaarde

Tilfører Welb[årne] Major Shested til Kroussgaard. Beboes af Efterschr[evne] Mend, nembl[ig]:

No. 1. Hans Madsen - 1 Heelgaard

No.2 Jens Mortensen og Lars Nielsen - 1 Heelgaard

Findis Jes Mortensen I Forretningen for Jordan Indført

No.3 Jes Ibsen – 1 Heelgaard

hvor af Niels Christens[en] og Niels Erichs[en] boelsmænd hafr hveer 1/4 Paart i brug,

findes Jep Ibsens nafn, I Forretningen for Jordan Indført

No. 4 Niels Nielsen – 1 Heelgaard

Herefter følger en detaljeret beskrivelse af markerne og en detaljeret opmåling, hvor man måler jordstykkets længde samt dets bredde i hver ende. Den detaljerede opmåling slutter først på opslag 110.

Modelbogen findes således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger
Christian 5.s matrikel. Modelbøger (1682 - 1688)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 1745	Skast, . Modelbog, Ribe, Riberhus amt

Hos Salldata angiver punktum foran Modelbog, at alle sogne i Riberhus amt er med.

Første oplag siger M.1688 1745, så vi har fat i den rigtige modelbog. Nu skal vi finde fol 127.

Den finder vi på opslag 61, og på opslag 63 finder vi Aaenderup Bye. Teksten starter med: Dends iord bruges med....

Vi finder matrikel ejere og deres hartkorn

Ejer	Hartkorn	1664-Hartkorn
Hans Madtzen	6-4-3-1-0	8-3-0-0-0
Jens Mortens[en]	6-5-0-2-1	8-3-0-0-0
Jep Ibs[en]	5-5-2-0-2	8-3-0-0-0
Niels Nielsen	2-7-0-1-2	6-4-0-0-0
Niels Erichsen Boelsmand	1-1-1-0-3	1-3-0-0-0
Christen Christensen Boelsmand	0-7-3-2-0	1-3-0-0-0

Matrikelprotokol findes således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger
Christian 5.s matrikel. Matrikelbøger (1688 - 1691)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 1818	Skast, . Matriklen af 1688, Ribe, Riberhus amt

Igen her angiver punktum foran Matriklen hos Salldata, at alle sogne er med.

På opslag 4 kan vi se at Skast Sogn starter på folie 283.

Folie 283 finder vi på opslag 142, og Aaenderup bye på opslag 143

Ejer	Gammel Matricul	Nye Matricul
Hans Madsen	8-3-0-0	7-0-0-2
Jens Mortensen	8-3-0-0	7-0-2-0
Jep Ibsen	8-3-0-0	6-0-1-1
Niels Nielsen	6-4-0-0	3-0-2-0
Niels Erichsen Boelsmand	1-3-0-0	1-1-3-1
Christen Christensen Boelsmand	1-3-0-0	1-0-1-2

Jan Andersen